

JOSEP OTÓN PUBLICA EL LLIBRE «SIMONE WEIL: EL SILENCI DE DÉU»

—Qui és Simone Weil?

—Simone Weil és un personatge que ve del món de l'agnosticisme, un personatge en què conflueix una trajectòria política extraordinària. És una persona que va deixar la feina per anar a treballar en una fàbrica per conèixer la realitat dels obrers de primera mà; va ser a Alemanya, el 1932, on va analitzar les difícils condicions de vida del país, que van fer possible el triomf del nazisme; va ser a la guerra civil espanyola; va col·laborar amb la Resistència francesa... va ser, per tant, una gran activista. És un personatge brillantíssim, amb una formació extraordinària, amb molt de talent i que sorprèn perquè, malgrat la seva formació agnòstica, de tota la seva trajectòria vinculada o molt propera a tot el que és l'anarquisme, té una experiència religiosa que en transforma tota la trajectòria. En aquest llibre, el que faig és interpretar el que va passar en aquesta experiència religiosa a partir d'un text, *Prologue*, que descriu dues experiències contraposades: encontre i absència. Weil narra la trobada amb un personatge misteriós, desconegut, que després l'abandona. És una metàfora de la vida espiritual en què Déu es revela i s'amaga, es mostra i s'oculta.

—Quines conclusions extreu de la seva experiència espiritual?

—Una de les grans coses que aporta Weil és el silenci de Déu. També arribo a la conclusió que hi ha un gran paral·lisme entre la Mare Teresa de Calcuta i Simone Weil: són dues grans activistes, totes dues marcades per una gran experiència espiritual, una part molt important de la qual és l'absència de Déu. Jo no parlaria tant de crisi de fe, sinó de l'absència de Déu, que és l'absència espiritual i dolorosa. No és una crisi de fe, és una experiència espiritual i mística diferent. Per a l'individu corrent, costa d'entendre, i per això ho anomenem «crisi de fe», quan en realitat és una experiència de fe que supera allò a què estem habituats. És una experiència de fe molt fecunda. En la Mare Teresa de Calcuta la seva experiència de silenci de Déu la porta a fundar una obra extraordinària. Simone Weil no va tenir temps perquè va morir als 34 anys, a punt d'anar al front, en la Segona Guerra Mundial, per atendre els moribunds com a infermera. Per tant, molt semblant al que feia la Mare Teresa: estar al costat

**«Weil sent passió
pels pobres,
pels desgraciats,
pels marginats...»**

dels moribunds, dels que ja no es pot fer res per ells. Weil no va poder culminar aquest desig, en canvi va generar una producció intel·lectual extraordinària i brillant que dona pistes per comprendre què vol dir el silenci de Déu, l'absència de Déu, i com integrar aquesta absència i aquest silenci no com una crisi de fe, sinó com un creixement en la fe.

—Com viu Simone Weil aquesta «absència» de Déu?

—Hem d'entendre el místic com un individu que té una capacitat extraordinària per percebre nivells de profunditat en la realitat que nosaltres no copsem. En aquests nivells el místic troba sentit i pro-

Josep Otón és doctor en història, professor de secundària i docent a l'Institut Superior de Ciències Religioses de Barcelona. Va fer una tesi sobre el pensament social de Simone Weil, en la qual no en tocava el raonament religiós. Un cop acabada la tesi, es va dedicar al que realment li interessava: estudiar l'experiència espiritual de Weil. El resultat és el llibre *Simone Weil: el silenci de Déu*, de Fragmenta Editorial.

«L'«absència» de Déu és una experiència espiritual extraordinària»

fundit a la vida, a la realitat, a l'ésser humà, al món... que va més enllà de l'experiència empírica, dels sentits. És com aprofundir en un significat que mai no s'esgota i que ens aboca al misteri de Déu. En copsar aquests nivells de profunditat, el místic també copsa el nivell de contradicció de la realitat i, per tant, té un coneixement de la realitat que és dolorós. Per això, Weil sent passió pels pobres, pels desgraciats, pels marginats... pels que han estat tocats per l'infortuni de la vida. Aquest coneixement dolorós de la realitat és el que podríem anomenar «absència de Déu», «silenci de Déu». Weil no va morir en cap camp de concentració, malgrat que era d'origen jueu, però es va haver d'exiliar, va patir la persecució... i en aquest context es pregunta pel silenci de Déu. Per a Weil, l'absència de Déu és una experiència espiritual extraordinària. Tots tenim experiències ordinàries de dolor i patiment, però els personatges com Weil el que fan és cercar un significat molt més pregon del que nosaltres, a primera vista, podem assolir.

—No és una paradoxa trobar la presència de Déu en la seva absència?

—La seva experiència de màxima feblesa és paradoxalment la seva experiència de màxima fortlesa. És l'experiència de Jesús a Getsemaní, que fa l'experiència de màxim abandonament i és, alhora, la màxima ma-

nifestació de l'amor de Déu. És la gran paradoxa del cristianisme: Déu està profundament absent i en aquesta absència es pot copsar una presència. Això al *Prologue* queda molt palès. Weil diu que Déu és absent, però hi ha alguna cosa que fa pensar que l'estima i que la impulsa a continuar treballant. És una certesa plena de dubte, que mou a pensar i actuar.

—Simone Weil va ser una avançada al seu temps?

—Totalment. El 1933 ja escrivia contra una possible guerra preventiva contra Hitler. Una cosa molt actual si pensem en la guerra de l'Iraq. Això és molt sorprenent. O quan parla de la fàbrica i es refe-

reix a temes que avui inclouríem en el camp dels riscos laborals. En l'àmbit eclesial també és molt evident. A ella no li agradava que l'Església condemnés els qui no pensaven igual, i deia que mentre l'Església condemnés, ella estaria al costat dels exclosos. Curiosament, en el Concili Vaticà II, s'eliminen les condemnes. Weil també deia que l'Església havia de demanar perdó públicament per les croades i per la Inquisició, cosa que va fer Joan Pau II l'any 2000. També defensava que l'única sortida que tenia Europa era la unitat. Ho deia el 1942. Reconeixia que el primer perill era Hitler i que el segon era l'americanització del món. Tenia posicions molt avançades en temes d'economia, de política, de religió... que impacten moltíssim. Simone Weil era un personatge molt original que se surt dels paràmetres als quals estem acostumats. Té una percepció extraordinària. És una mística i una gran intel·lectual, que fa una reflexió a partir de la seva experiència. No era una persona fàcil, amb unes intuïcions que van molt més enllà del que en aquella època es pensava. Era difícil que s'acceptessin els seus plantejaments. No se sotmetia a ningú, i se sentia lliure per criticar-ho tot.

—És hora de redescobrir-ne la figura?

—Weil en vida no va publicar cap obra, però sí articles. La seva obra és pòstuma i se la descobreix després de la seva mort. Ella ha tingut diversos processos de redescoberta. En els anys 60-70, el seu diari de fàbrica va esdevenir una mena de «Bíblia» per a molts capellans obrers. Ella va ser, en certa manera, una precursora d'aquest moviment. També va haver-hi

una redescoberta de la seva persona per part de sectors catòlics molt progressistes, en els anys vuitanta, i la seva figura és reivindicada per pensadors. Ara també és una època de redescoberta perquè l'any 2009 se celebra el centenari del seu naixement.

—Què diu Simone Weil de la increença?

—Ella ve del món agnòstic i ateu, i diu que la principal increença de l'ésser humà és com la de l'infant que té gana i plora. Potser no sap que hi ha pa en algun lloc, però plora perquè té gana. Segurament, la increença avui és que la gent té fam de Déu i plora fins i tot no sabent que hi ha pa, que hi ha Déu. Weil interpreta aquest moment de crisi de Déu com una època similar a la que narra sant Joan de la Creu.

Ella diu que la gent plora perquè té gana, i mentre tingui gana hi ha esperança. Al nostre món, al qual moltes vegades ens enfrontem amb pessimisme, ella ens dona la volta i ens diu que l'important és tenir fam. I el món d'avui plora perquè té gana, malgrat que no sàpiga que hi ha pa. Ella ens ajuda a descobrir com tot ésser humà cerca implícitament Déu, sense saber-ho. Tot ésser humà, religiós o no religiós, creient o no creient, d'alguna manera cerca Déu, la transcendència, el misteri... encara que no en sigui conscient. Quan ella té l'experiència espiritual, s'adona que durant tota la vida ha estat cercant, tot i que abans no sabia que cercava Déu. Aquestes paraules són molt actuals i ens obren unes perspectives molt optimistes.

—Així ho ha sentit vostè?

—Hi ha hagut textos de Weil que m'han fet submergir en els meus plantejaments, però he descobert una Weil mistagoga que m'ha donat moltes respostes... i amb això no vull dir que tingui la solució al silenci o a l'absència de Déu, sinó al fet de com plantejar horitzons. El que jo he descobert de Weil és Déu com a resposta i Déu com a interrogant. Molt sovint, quan plantejem Déu com a resposta, és molt fàcil tenir la veritat i pensar que els altres no la tenen. El fet de plantejar Déu com a interrogant és el que fa avançar. I això és el que fa Weil. Ella planteja preguntes i obre horitzons. Déu és com un interrogant que mai no s'acabarà de resoldre, perquè és Déu. I això ens endinsa en el misteri. Jo crec que Weil és una gran pedagoga del misteri i que s'introdueix en el misteri, en l'existència, en la vida, en Déu...

—Quina era la relació de Weil amb la Bíblia?

—Ella tenia molts problemes amb l'Antic Testament i rebutja tot allò que presenta el poble d'Israel com a poble escollit. Es va dedicar més al Nou Testament. Jo intento fer una reconciliació entre Weil i la Bíblia. Algunes de les seves intuïcions filosòfiques ja estan a la Bíblia. Sense el llegat de l'Escriptura, no es podria entendre en profunditat l'itinerari espiritual de Simone Weil. Al meu llibre mostro com Weil fa al·lusions a versets de la Bíblia per argumentar les seves idees i utilitza alguns conceptes weilians per interpretar determinats aspectes dels relats bíblics.

Rosa María Jané Chueca